

ЧИ МОЖЕ ЛЮДСТВО УНИКНУТИ САМОЗНИЩЕННЯ?

ІВАНЕНКО Владислав, здобувач вищої освіти

Спеціальність 073 Менеджмент

Миколаївський національний аграрний університет

***Анотація:** розглядаються основні загрози, такі як екологічні кризи, технологічні ризики (особливо ядерна зброя та штучний інтелект). Особлива увага приділяється філософському сенсу проблеми, ролі універсальних цінностей, співпраці і довгострокового мислення в запобіганні самознищення.*

***Ключові слова:** самознищення, екзистенційні ризики, зміна клімату, штучний інтелект, ядерна загроза, технологічна етика, глобальне співробітництво, філософія прогресу.*

Питання про те, чи зможе людство уникнути самознищення, є одним з найбільш актуальних і складних в сучасному світі, де технічний прогрес, екологічні виклики і соціально-політичні конфлікти представляють безпрецедентні загрози. Історія людства показує як величезний потенціал творення, так і тенденцію до руйнування. Сьогоднішні ризики - від ядерної зброї до кліматичних катастроф до неконтрольованого розвитку штучного інтелекту - змушують нас переосмислити нашу відповідальність перед самими собою, майбутніми поколіннями і планетою. Ризики визначаються станом «нескінченного впливу» (Infinite impact), який вказує, що «цивілізація піддається руйнуванню до стану великих страждань і не відновлюється» [1, с. 14].

Однією з основних загроз для людства є екологічна криза. Зміна клімату, спричинена викидами парникових газів, призводить до підвищення глобальної температури, танення льодовиків, екстремальних погодних явищ та втрати біорізноманіття. Ці зміни загрожують продовольчій безпеці, економічній стабільності і навіть існуванню цілих регіонів, таких як прибережні райони або острівні держави. На думку дослідників, інструментом запобігання подібним гуманітарним ризикам може стати аксіологічна експертиза новітніх технологій на їх відповідність загальнолюдським та екзистенційним цінностям, що визначають загальновизнані сенси людського існування та враховують, на думку К.-О. Апеля, «регулятив виживання» [2, с. 42].

Проблема посилюється нерівномірним розподілом ресурсів та відповідальності: історично більшість викидів припадає на розвинені країни, але менш розвинені регіони найбільше постраждали. Якщо людство не зможе об'єднатися для прийняття глобальних заходів, таких як перехід на відновлювані джерела енергії або скорочення споживання, екологічна катастрофа може стати незворотною.

Ще однією серйозною загрозою є технологічні ризики, особливо пов'язані з ядерною зброєю та штучним інтелектом. Накопичений у 20 столітті ядерний арсенал залишається потенційною загрозою руйнування цивілізації, особливо в умовах геополітичної нестабільності. У той же час швидкий розвиток штучного інтелекту ставить нові завдання. Неконтрольований надрозумний ШІ може приймати рішення, що суперечать універсальним цінностям, або використовуватися в зловмисних цілях, таких як створення автономної зброї. В основі лежить питання технологічної етики: як ми можемо гарантувати, що наші винаходи служать загальному благу, а не стають інструментом руйнування?

Незважаючи на ці загрози, людство має унікальні ресурси, щоб уникнути самознищення. Науковий прогрес дозволяє нам розробляти інноваційні рішення, такі як «зелені» технології або методи боротьби з хворобами. Освіта та поширення знань сприяють формуванню свідомого суспільства, здатного критично оцінювати ризики. Міжнародні організації, такі як Організація Об'єднаних Націй, хоча і недосконалі, створюють платформи для діалогу та співпраці. У минулому людство вже демонструвало здатність долати кризи, наприклад, шляхом підписання договорів про нерозповсюдження ядерної зброї або заборону хімічної зброї.

Ключем до виживання людства є баланс між індивідуальними та колективними інтересами. Егоїзм, жадібність та короткочасне мислення часто перешкоджають прийняттю довгострокових рішень. Наприклад, економічні інтереси можуть перешкодити переходу на екологічно чисті технології. У той же час історії успіху, такі як глобальна боротьба з озоновою дірою за допомогою Монреальського протоколу, показують, що скоординовані дії можливі. Все

більшого значення в осмисленні світу набуває принцип єдності протилежностей, їх гармонійного поєднання для усвідомлення загальнолюдських інтересів і цінностей, для відвернення загрози самознищення людства, для збереження життя на планеті [3, с. 1].

Тому питання про те, чи може людство уникнути самознищення, не має однозначної відповіді. Загрози, з якими ми стикаємося, безпрецедентні за своєю складністю і масштабами, але в той же час людство володіє унікальними інструментами — наукою, співпрацею, творчістю. Успіх залежить від того, чи зможемо ми подолати власні обмеження, такі як короткострокове мислення чи сегрегація, і діяти як єдиний біологічний вид, який має спільну мету.

Література:

1. Карась А. М. Глобальні виклики і ризики та їх філософське осмислення : доповідь на теоретичному семінарі Філософського факультету ЛНУ ім. Івана Франка, 27 листопада 2023 р. / А. М. Карась. — Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2023. — 20 с.
2. Ананьїн В. О., Горлинський В. В. Розвиток ідеї екзистенційної безпеки у філософії постмодерну / В. О. Ананьїн, В. В. Горлинський // Мультимедіа. Філософський альманах. — 2022. — № 4. — С. 35–45.
3. Єрмоленко С. С. Екзистенційна філософія: поняття та представники : реферат / С. С. Єрмоленко ; Нац. ун-т "Києво-Могилян. акад.", Філософ. ф-т. — Київ : Освіта.UA, 2025. — 15 с.

***Abstract:** major threats such as environmental crises, technological risks (especially nuclear weapons and artificial intelligence) are considered. Special attention is paid to the philosophical meaning of the problem, the role of universal values, cooperation and long-term thinking in preventing self-destruction.*

***Keywords:** self-destruction, existential risks, climate change, artificial intelligence, nuclear threat, technological ethics, global cooperation, philosophy of progress.*

***Науковий керівник – СУРІНА Анна,
к.філос.н., ст. викладач
кафедри українознавства і суспільних наук
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв***